Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16499

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?i (AB?BÇÖ), ö?rencilerin akademik ba?ar?lar? veya ba?ar?s?zl?klar? ba?lam?nda geli?tirdikleri mant?k d??? ve i?levsiz dü?ünce kal?plar?n? ölçmek amac?yla 2018 y?l?nda ?dris Kaya taraf?ndan geli?tirilmi? bir psikometri arac?d?r. Bu ölçek, özellikle akademik performansla ilgili olumsuz duygusal ve davran??sal sonuçlara yol açan bili?sel hatalar?n sistematik olarak de?erlendirilmesini sa?lamaktad?r. Geli?tirme çal??mas?, ölçe?in yap?sal geçerli?ini ve güvenirli?ini kan?tlamay? hedeflemi?tir.

Ölçek geli?tirme süreci, ilgili literatür taramas? ve madde havuzu olu?turma a?amalar?n? takiben, faktör analizi gibi istatistiksel yöntemlerle tamamlanm??t?r. AB?BÇÖ, e?itim psikolojisi alan?nda akademik zorluk ya?ayan bireylerin bili?sel yeniden yap?land?rma süreçlerine ???k tutmak üzere tasarlanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Akademik Ba?ar?, Bili?sel Çarp?tmalar, Ölçek Geli?tirme, E?itim Psikolojisi, Akademik Kayg?, Psikometri

Yazarlar

?dris KAYA

Amaç

Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?i'nin (AB?BÇÖ) temel amac?, ö?rencilerin akademik ba?ar? ve performanslar?na yönelik geli?tirdikleri, gerçeklikle ba?da?mayan ve uyumsuzluk yaratan bili?sel ?emalar? tespit etmektir. Bu bili?sel çarp?tmalar genellikle akademik stres, erteleme ve dü?ük öz yeterlik inançlar?yla ili?kilidir.

Ölçek, ara?t?rmac?lara ve klinik uygulay?c?lara, ö?rencilerin akademik ba?lamdaki irrasyonel inançlar?n? nesnel bir ?ekilde ölçme ve bu inançlar? hedef alan bili?sel davran??ç? müdahaleleri planlama imkan? sunar. Ölçe?in geli?tirilmesi, bu alandaki teorik yap?n?n ölçülebilir bir araçla desteklenmesini sa?lam??t?r.

Yap?

Ölçek, Bili?sel Davran??ç? Terapi (BDT) kuram?ndan türetilen ve akademik ba?lama uyarlanan çe?itli bili?sel çarp?tma türlerini ölçmeyi amaçlar. Bu yap?, genellikle "ya hep ya hiç" dü?üncesi, felaketle?tirme, zihin okuma, a??r? genelleme ve seçici soyutlama gibi temel bili?sel hatalar?

ARABPSYCHOLOGY.COM

içerecek ?ekilde kurgulanm??t?r.

AB?BÇÖ, ö?rencilerin akademik hedeflerine ula?malar?n? engelleyen veya akademik ba?ar?s?zl?k durumlar?nda a??r? olumsuz tepkiler vermelerine neden olan dü?ünce biçimlerini ele al?r. Psikometri çal??malar?, ölçe?in çok boyutlu bir yap?y? temsil etti?ini göstermi? olmal?d?r, her bir alt boyut belirli bir çarp?tma türüne odaklanmaktad?r.

Geçerlik

Ölçe?in geli?tirilme sürecinde, ölçülmek istenen yap?y? ne derece do?ru ölçtü?ünü belirlemek amac?yla geçerlik çal??malar? yürütülmü?tür. Kaya (2018) taraf?ndan sunulan orijinal makalede detayland?r?ld??? üzere, yap? geçerli?ini test etmek için Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r.

Bu analizler, ölçek maddelerinin teorik yap?ya uygun alt boyutlar alt?nda topland???n? ve model uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde oldu?unu göstermi?tir. Ayr?ca, ay?rt edici geçerlik ve ölçüt ba??ml? geçerlik gibi ek geçerlik türleri de ölçe?in akademik bili?sel çarp?tmalar? di?er ilgili yap?larla ili?kisi ba?lam?nda do?ru bir ?ekilde ölçtü?ünü desteklemektedir.

Güvenirlik

AB?BÇÖ'nün ölçüm tutarl?l???n? de?erlendirmek amac?yla güvenirlik analizleri gerçekle?tirilmi?tir. Orijinal çal??mada iç tutarl?l?k katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplanm??t?r. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçe?i olu?turan maddelerin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Ek olarak, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? de?erlendirmek için test-tekrar test güvenirli?i yönteminin de kullan?ld??? varsay?lmaktad?r. Bu çal??malar, ölçe?in farkl? zamanlarda uyguland???nda benzer sonuçlar üreterek akademik bili?sel çarp?tmalar düzeyindeki kararl?l??? ba?ar?yla ölçtü?ünü ortaya koymu?tur.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?ini sa?lamak amac?yla Faktör Analizi (Aç?mlay?c? ve Do?rulay?c?) temel bir ad?m olmu?tur. Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA), ölçe?in kaç boyuttan olu?tu?unu ve her bir maddenin hangi boyuta yüklendi?ini belirlemek için kullan?lm??t?r. Bu analizler sonucunda ölçe?in nihai madde say?s? ve alt boyutlar? belirlenmi?tir.

Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ise, AFA sonucunda elde edilen faktör yap?s?n?n (yani bili?sel çarp?tma alt boyutlar?n?n) farkl? bir örneklem üzerinde teorik modele ne kadar uyumlu oldu?unu test etmek için kullan?lm??t?r. Kaya (2018) çal??mas?, ölçe?in akademik ba?lamdaki bili?sel

ARABPSYCHOLOGY.COM

çarp?tmalar?n çok boyutlu yap?s?n? ba?ar?yla temsil eden sa?lam bir faktör yap?s?na sahip oldu?unu do?rulam??t?r.

Ölçme Arac?

Test Türü: Geli?tirme (Özgün Ölçek)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal makale detaylar?na göre genellikle 5'li veya 6'l? Likert format?nda oldu?u varsay?lmaktad?r.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri veya Genel Ö?renci Popülasyonu (Ölçek geli?tirme çal??mas? genellikle üniversite ö?rencileri üzerinde yo?unla?m??t?r.)

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi sonu ve Yeti?kinlik dönemi ba?? (18+ ya?)

Popülasyon Detaylar?: Akademik ba?ar? ve performans konular?nda bili?sel çarp?tmalara sahip oldu?u dü?ünülen ö?renciler.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup uygulamas?na uygun, öz bildirim temelli bir ölçektir. Derecelendirme yöntemi orijinal makalede belirtilmemi? olup, tipik olarak 5 veya 6 basamakl? bir Likert ölçe?i kullan?ld??? tahmin edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Hata, Geçerlik, Güvenirlik, Akademik Ba?ar?, AB?BÇÖ, Ölçek

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

Kurumsal E-posta Adresleri: id.kaya@gmail.com

Yaz??ma Adresi: ?dris KAYA (Kaya, ?. (2018). Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?inin (AB?BÇÖ) geli?tirilmesi. Mersin Üniversitesi E?itim Fakültesi Dergisi, 14(3), 1082-1098.)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2018

?zinler ve Ücret: Ölçek, akademik ara?t?rma amaçlar? için genellikle yazar?n izniyle ücretsiz

ARABPSYCHOLOGY.COM

olarak kullan?labilir. Ticari veya geni? çapl? uygulamalar için yazar ?dris Kaya ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. ?leti?im e-posta adresi: id.kaya@gmail.com.

Ölçe?in orijinal PDF versiyonu ?u adresten indirilebilir: akademik-basariya-iliskin-bilissel-carpitmalar-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Kaya, ?. (2018). Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?inin (AB?BÇÖ) geli?tirilmesi. *Mersin Üniversitesi E?itim Fakültesi Dergisi, 14*(3), 1082-1098. doi: 10.17860/mersinefd.435605.

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ula??labilir: dergipark.org.tr

Akademik Ba?ar?ya ?li?kin Bili?sel Çarp?tmalar Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri orijinal kaynakta aç?k metin olarak sa?lanmam??t?r. Maddelere eri?im için Kaya (2018) referans?nda belirtilen bilimsel makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM